

Lise Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Alanları ve Sporda Yaşam Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi¹

Hüseyin Gökhan SARI¹, Berkan BOZDAĞ²

ORIJİNAL ARAŞTIRMA

¹ Yozgat Anadolu İmam
Hatip Lisesi,
Yozgat/Türkiye

² Yozgat Bozok Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi
Yozgat/Türkiye

Öz

Bu araştırmanın genel amacı, lise öğrencilerinin çoklu zekâ alanları ile sporda yaşam becerileri arasındaki ilişkinin incelenerek, çeşitli değişkenlerle karşılaştırılmasıdır. Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmanın örneklemini, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Yozgat ilinde öğrenim gören öğrenciler içerisinde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenen 538 Lise öğrencisi oluşturmuştur (200 kadın ve 338 erkek). Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, öğrencilerin çoklu zekâ alanlarını belirleyebilmek amacıyla “Çoklu Zekâ Ölçeği (ÇZÖ)” ve sporda yaşam becerilerini belirlemek amacıyla “Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeği (SYBÖ)” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin sonucunda güven aralığı $\alpha=95$, hata miktarı ise 0.05 olarak hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin çoklu zekâ alanlarının sporun yaşam becerileri üzerindeki etkilerin yordanmasına ilişkin regresyon analizi incelendiğinde; çoklu zekânın SYBE'nin anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir.

Sorumlu Yazar:

Anahtar kelimeler: Lise öğrencileri, Çoklu zekâ boyutları, Yaşam becerileri, Spor

Orcid ID: 0000-0003-3657-4359

Examination of High School Students' Multiple Intelligence Areas and Life Skills in Sports in Terms of Various Variables

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 20.03.2021

Kabul Tarihi: 21.04.2021

Online Yayın Tarihi:
21.04.2021

Doi: 10.38021/asbid904800

Abstract

The general purpose of this study is to examine the relationship between high school students' multiple intelligence areas and their life skills in sports and to compare them with various variables. The research is in the relational survey model. The sample of the study consisted of 538 high school students (200 females and 338 males) with the easily accessible sampling method among the students studying in Yozgat in the academic year 2019-2020. "Personal Information Form" prepared by the researcher, "Multiple Intelligence Scale (MIS)" in order to determine the multiple intelligence areas of the students and "The Scale of the Effect of Sports on Life Skills (LSSS)" in order to determine life skills in sports were used as data collection tools in research. As a result of the obtained data, the confidence interval was calculated as $\alpha = 95$ and the error amount as 0.05. As a result of the research, when the regression analysis related to the prediction of the effects of the students' multiple intelligence domains on the life skills of sports is examined, it was determined that multiple intelligences is a significant predictor of LSSS.

Keywords: High school students, Multiple intelligence dimensions, Life skills, Sports

Giriş

Zekânın ne olduğu ve nasıl tanımlanması gerektiği konusu uzun yıllardan beri birçok eğitimcinin ilgi alanını oluşturmaktayken (Saban, 2005), zekânın kapasitesini ve boyutlarını belirleyebilmek güçtür. Bu bakımdan, araştırmacılar arasında fikir ayrılıkları görülmektedir ve zekâ için ortak ve genel bir tanım bulunmamaktadır (Gardner, 2000). Zekâ, çocuk ve ergen gelişim uzmanlarına (pedagog) göre öğrenme yetisi; fen bilimcilere göre çevre şartlarına uyma yeteneği; psikologlara göre düşünme ile sonuca ulaşma; bilişimcilere göre ise, bilgileri kullanma yeteneği olarak tanımlanmıştır (Akkuş, 2019).

Bilim insanları zekâyâ kendi açılarından farklı yaklaşımlarla açıklamaya çalışmışlar ve bunun sonucunda da değişik kuramlar ortaya çıkmıştır. Çoklu zekâ teorisi adlı eseri 1983 yılında yazan Howard Gardner, çoklu zekâ kuramı (ÇZK)'ndan ilk kez bahsetmiş ve bireylerin zekâsını sadece sözel ve matematiksel becerileri temel alarak değerlendiren geleneksel anlayışı eleştirmiş (Armstrong, 2003) ve insan zekâsını tek bir boyutla açıklanmayacak kadar fazla yeteneği içerdiğini öne sürerek zekânın çok yönlü değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Öztürkmen, 2006).

Gardner, çoklu zekâ kuramını ilk ortaya koyduğunda; farklı toplumlarda farklı biçimde ortaya çıkan yedi tür zekâdan bahsetmiş daha sonra Gardner zekâ alanlarına iki zekâ alanı daha eklenerek zekâ alanlarının sayısı dokuzaya çıkmıştır (Stanford, 2003). Ancak Gardner hâlâ dokuzuncu zekâ alanı olan varoluşsal zekâyı, zekâ olarak tanımlayabilmek için yeterli fizyolojik beyin bulgusunun bulunmadığını belirtmektedir (Stanford, 2003). Literatürde de bazı yazarların dokuz zekâ alanını kabul ettiği (Gürel ve Tat, 2010; Şahin vd., 2005), bazı yazarlarınsa varoluşsal zekâ ve doğacı zekâyı bir arada kullandıkları görülmektedir (Köse, 2012, Ayaydın, 2009, Çırakoğlu ve Saracaloğlu, 2009). Bu çalışmada; McClellan ve Conti (2008) tarafından geliştirilen çoklu zekâ ölçeği kullanıldığından dokuz zekâ alanı tanımlanmıştır. (sözel zekâ, mantıksal zekâ, bedensel zekâ, müziksel zekâ, görsel zekâ, kişilerarası zekâ, içsel zekâ, doğacı zekâ ve varoluşçu zekâ). Bu zekâ türleri aşağıda açıklanmıştır.

Çoklu zekâ kuramına göre, eğitimin hedefi öğrencilerin akademik başarılarını arttırmanın yanında, öğrencilerdeki çoklu zekâ varlığını ortaya çıkarmak ve onları geliştirmektir. Öğretmenlere düşen görev ise, öğrencilerin çoklu zekâ alanlarını öğretim programları ile ilişkilendirerek her öğrencinin her zekâ alanında kendisine özgü bir yapıda gelişmesine fırsat sağlamalıdır (Sarmusak, 2010).

Gardner; günlük hayatında karşılaştığı probleme çözüm üretebilen insanı zeki olarak isimlendirmektedir (Öztürkmen, 2006). Bununla birlikte öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları çeşitli stresörlerle mücadele edebilmeleri ile hızla değişen yaşam koşullarına uyum sağlamalarını kolaylaştıran becerilerin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Yaşam becerilerinin özellikle okul

ortamında taşıdığı önem dikkate alındığında lise öğrencilerinin bazı yaşam becerilerine sahip olması gerekmektedir.

Yaşam becerileri, bireylerin günlük hayatlarındaki beklentiler, güçlükler ve engeller ile daha dinamik bir şekilde başa çıkmalarını sağlayan olumlu davranış becerileridir. Başka bir deyişle, yaşam becerileri, bireylere hayatlarını daha verimli yaşamalarını sağlayan öğrenilebilen yeteneklerdir. Bunun yanı sıra, bireyleri daha üretken ve mutlu eden bir hayat sürdürebilmelerine ve başarılı olmalarına yardım eden beceriler olarak da nitelendirilmiştir (Hendricks, 1996).

Literatür incelendiğinde öğrencilerin yaşam becerilerini spor yoluyla daha kolay geliştirebileceğini (Larson, 2000) göstermektedir. Bunun yanında spor yoluyla geliştirilen yaşam becerilerinin öğrencilerin fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerinde önemli katkılar sağlamaktadır (Jones, Dunn, Holt, Sullivan ve Bloom, 2011; Akoğuz vd., 2016). Literatürde çoklu zekâ ve sporda yaşam becerileri kavramlarının birlikte incelendiği çalışmalar oldukça sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Mevcut araştırmanın literatürdeki bu eksikliği gidereceği düşünülerek bu çalışmada lise öğrencilerinin çoklu zekâ alanları ile sporda yaşam becerileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi, çoklu zekâ puanının sporda yaşam becerilerinin yordayıp yordamadığının saptanması ve çoklu zekâ alanları ile sporda yaşam becerilerinin; çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, lise öğrencilerinin çoklu zekâ alanları ve sporun yaşam becerileri ile arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Aynı zamanda öğrencilerin demografik özelliklerine göre öğrencilerin çoklu zekâ alanları ve sporun yaşam becerileri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırma ilişkisel tarama modeli niteliğindedir. İlişkisel tarama modeli, birden çok değişken arasındaki, birlikte değişimin varlığını, derecesini belirlemek amaçlanmaktadır (Karasar, 2008). Araştırmanın etik kurul onayı almaya başlamadan önce Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan alınmıştır (Karar No: 14/15).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Yozgat ilinde eğitimine devam eden öğrenciler içerisinde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenen 200 kadın 338 erkek olmak üzere toplam 538 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Sporcu öğrencileri; okul takımında lisanslı olarak müsabakalara katılan öğrenciler oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, öğrencilerin çoklu zekâ alanlarını belirleyebilmek amacıyla “Çoklu Zekâ Ölçeği (ÇZÖ)”

ve yaşam becerilerini belirlemek amacıyla ‘‘Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeği (SYBÖ)’’ kullanılmıştır. Ölçme araçlarına ilişkin detaylı bilgi aşağıda verilmektedir.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından oluşturulmuş kişisel bilgi formunda öğrencilerin cinsiyet ve spor yapma durumuna ilişkin sorular hazırlanmıştır.

Çoklu Zekâ Ölçeği (ÇZÖ)

Bu çalışmada; McClellan ve Conti (2008) tarafından geliştirilen ‘‘Çoklu Zekâ Ölçeği’’nin (Multiple Intelligence Survey) Babacan ve Dilci (2012) tarafından Türkçeye uyarlanmış formu kullanılmıştır. Ölçek, Gardner’ın ele almış olduğu dokuz zekâ alanını (sözel zekâ, mantıksal zekâ, bedensel zekâ, müziksel zekâ, görsel zekâ, kişilerarası zekâ, içsel zekâ, doğacı zekâ ve varoluşçu zekâ) kapsayan 27 madde dokuz alt boyuta sahiptir. Ölçekte var olan 27 madde üç bölüme ayrılarak her bir bölümdeki dokuz madde bir zekâ alanını temsil etmektedir. Öğrenciler, kendilerine en yakın hissettikleri ifadenin yanına 1 puan; kendilerine en uzak olduğunu düşündükleri ifadenin yanına ise 9 puan yerleştireceklerdir. Ölçekten elde edilen en düşük puan 3; en yüksek puan ise 27’dir. Bu çalışmada ÇZÖ’nün Cronbach alfa değeri ölçeğin tamamında 0.95 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa değerleri ‘‘bedensel zekâ’’ boyutunda 0.73, ‘‘varoluşçu zekâ’’ boyutunda 0.81, ‘‘kişilerarası zekâ’’ boyutunda 0.74, ‘‘içsel zekâ’’ boyutunda 0.73, ‘‘mantıksal zekâ’’ boyutunda 0.78, ‘‘müziksel zekâ’’ boyutunda 0.66, ‘‘doğacı zekâ’’ boyutunda 0.65, ‘‘sözel zekâ’’ boyutunda 0.72 ve ‘‘görsel zekâ’’ boyutunda 0.74 olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı için alt sınır 0.60-0.70 arasında olduğundan ölçeğin alt boyutlarının ve tamamının güvenilir olduğu ortaya konmuştur (Hair vd., 2014).

Tablo 1

Çoklu Zekâ Ölçeğinin DFA Bulguları

Çoklu Zekâ	Madde	Faktör Yüklü (λ_i)	Standart Hata	Madde Test Korelasyonu	Ort	Ss.
Bedensel	M1	0.716	0.026	0.629	6.51	1.88
	M10	0.777	0.025	0.663	7.16	1.91
	M19	0.711	0.030	0.627	6.88	1.99
Varoluşçu	M2	0.77	0.020	0.698	6.81	1.94
	M11	0.881	0.015	0.785	7.16	1.90
	M20	0.781	0.021	0.692	6.91	2.01
Kişilerarası	M3	0.664	0.025	0.634	6.60	2.01
	M12	0.829	0.017	0.762	7.06	1.94
	M21	0.731	0.024	0.654	7.03	2.02
İçsel	M4	0.694	0.026	0.533	7.92	1.47
	M13	0.792	0.024	0.709	6.88	2.00
	M22	0.791	0.024	0.655	7.76	1.71
Mantıksal	M5	0.83	0.020	0.711	7.45	1.77
	M14	0.643	0.029	0.544	7.37	1.76
	M23	0.863	0.017	0.741	7.45	1.72
Müziksel	M6	0.662	0.032	0.587	6.83	2.09

	M15	0.646	0.034	0.565	5.21	2.87
	M24	0.705	0.029	0.606	6.86	2.06
Doğacı	M7	0.653	0.028	0.677	6.77	1.86
	M16	0.579	0.032	0.581	6.99	2.01
	M25	0.724	0.029	0.673	7.54	1.82
Sözel	M8	0.52	0.038	0.355	4.74	2.76
	M17	0.793	0.031	0.572	6.13	2.29
	M26	0.806	0.028	0.568	5.88	2.56
Görsel	M9	0.579	0.034	0.507	5.49	2.58
	M18	0.809	0.022	0.684	6.96	2.01
	M27	0.925	0.014	0.805	7.27	1.70
Model Uyum Değerleri						
	RMSEA (90% CI)		TLI	CFI	SRMR	
ÇZÖ	0.109[0.104. 0.115]		0.917	0.932	0.059	

Tablo 1’de ÇZÖ’nün dokuz faktörlü yapısının doğrulayıcı faktör analizi bulguları sunulmuştur. ÇZÖ’nün standardize edilmiş faktör yük değerleri incelendiğinde ölçeğin tüm alt boyutlarında faktör yüklerinin 0.52’den büyük ve dolayısıyla kabul edilebilir yük değeri olarak önerilen 0.4’ten yüksek olduğu görülmektedir (Hair vd., 2014). Buna göre ölçeğin her bir maddesi bulunduğu faktöre yüksek düzeyde katkı sağlamaktadır. RMSEA değeri .109; CFI=.932; TLI=0.917; SRMR=0.059 olarak hesaplanmıştır. Alanyazında uyum iyiliği değerlerine ilişkin kabul edilebilir sınır değerleri birlikte değerlendirildiğinde ÇZÖ’nün dokuz faktörlü yapısının DFA ile doğrulandığı görülmektedir. Yine tablo 1’de, madde-test korelasyonları da incelenmiş en düşük korelasyon değeri 0.507, en yüksek korelasyon 0.805 bulunmuştur. Her maddenin genel ölçekle anlamlı ve pozitif bir ilişkisi vardı ($p < 0.001$). Madde toplam korelasyonları için kabul edilebilir değer 0.20 civarındadır (Kalaycı, 2010). Elde edilen bu katsayılar tüm maddelerin ayırıcılığına ilişkin geçerlik katsayıları olup, maddelerin hem buldukları boyutlar ile hem de tüm ölçek ile tutarlılığını göstermektedir.

Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeği (SYBEÖ)

Spor yoluyla elde edilen yaşam becerilerini değerlendirmek amacıyla özgün formu Life Skills Scalefor Sport (LSSS) olan ölçek, Cronin ve Allen (2017) tarafından 5’li Likert tip olarak geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinal dili İngilizce olup 11-21 yaş arasındaki gençler üzerinde geliştirilmiştir. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması Düz ve Açak (2018) tarafından yapılmıştır. Ölçek; zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, amaç belirleme, sosyal beceriler ve duygusal beceriler olmak üzere toplam 7 alt boyut ve 31 maddeden oluşmaktadır. Güvenirlik çalışması kapsamında iç tutarlık katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır. Test-tekrar test güvenirlik çalışması için hesaplanan pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısının ($r=.89$) da yüksek düzeyde ve anlamlı olduğu belirlenmiştir (Düz ve Açak, 2018). Bu çalışmada SYBEÖ’nün Cronbach alfa değeri ölçeğin tamamında 0.98 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının

Cronbach alfa değerleri “zaman yönetimi” boyutunda 0.89, “iletişim” boyutunda 0.87, “liderlik” boyutunda 0.90, “takım çalışması” boyutunda 0.94, “sosyal beceri” boyutunda 0.91, “duygusal beceri” boyutunda 0.89 ve “amaç belirleme” boyutunda 0.90 olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı için alt sınır 0.60-0.70 arasında olduğundan ölçeğin alt boyutlarının ve tamamının yüksek derecede güvenilir olduğu ortaya konmuştur (Hair vd., 2014).

Tablo 2

Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeğinin DFA Bulguları

Faktör	Madde	Faktör Yüğü (λ)	Standart Hata	Madde Test Korelasyonu	Ort	Ss.
Zaman Yönetimi	YB1	0.912	0.013	.756	3.85	0.93
	YB2	0.839	0.017	.687	3.84	0.99
	YB3	0.871	0.017	.723	3.90	0.97
	YB4	0.894	0.014	.747	3.99	0.93
İletişim	YB5	0.824	0.018	.711	4.00	1.06
	YB6	0.830	0.020	.721	4.02	1.01
	YB7	0.814	0.018	.699	4.12	0.96
	YB8	0.912	0.012	.798	4.21	0.97
Liderlik	YB9	0.832	0.017	.752	4.07	0.98
	YB10	0.870	0.015	.766	4.23	0.95
	YB11	0.837	0.017	.754	3.98	1.08
	YB12	0.862	0.015	.773	4.12	0.96
	YB13	0.863	0.015	.775	4.25	0.90
Takım Çalışması	YB14	0.898	0.014	.805	4.32	0.88
	YB15	0.905	0.013	.820	4.14	0.98
	YB16	0.902	0.013	.795	4.25	0.95
	YB17	0.910	0.011	.816	4.08	0.93
	YB18	0.917	0.010	.811	4.13	0.92
	YB19	0.869	0.014	.787	4.08	0.95
Sosyal Beceri	YB20	0.860	0.015	.740	4.11	0.98
	YB21	0.929	0.009	.813	4.12	0.97
	YB22	0.932	0.012	.825	4.20	0.97
	YB23	0.925	0.011	.805	4.18	1.02
Duygusal Beceri	YB24	0.906	0.014	.768	3.99	1.02
	YB25	0.878	0.014	.743	3.94	1.04
	YB26	0.825	0.019	.690	4.04	1.01
	YB27	0.852	0.020	.719	4.13	0.98
Amaç Belirleme	YB28	0.897	0.014	.792	4.18	0.92
	YB29	0.851	0.015	.750	4.14	0.94
	YB30	0.882	0.014	.769	4.14	0.99
	YB31	0.907	0.013	.795	4.16	0.85
Model Uyum Değerleri						
	RMSEA (90% CI)		TLI	CFI	SRMR	
SYBEÖ	0.067[0.063, 0.071]		0.972	0.975	0.032	

Tablo 2’de sunulan SYBEÖ’nün standardize edilmiş faktör yük değerleri incelendiğinde ölçeğin tüm alt boyutlarında faktör yüklerinin 0.82’den büyük ve dolayısıyla kabul edilebilir yük değeri olarak önerilen 0.4’ten yüksek olduğu görülmektedir. (Hair vd., 2014). Buna göre ölçeğin her bir maddesi bulunduğu faktöre yüksek düzeyde katkı sağlamaktadır. DFA’ya ilişkin model uyum iyiliği indeksleri değerlendirildiğinde RMSEA değeri .063; Comparative Fit Index (CFI)=.97;

TuckerLewis Index (TLI)=0.97; Standardized Root Mean Square Residual (SRMR)=.032 olarak hesaplanmıştır. Alanyazıda uyum iyiliği değerlerine ilişkin kabul edilebilir sınır değerlerinin, CFI ve TLI değerleri için 0.90-1.00 aralığında (Bentler ve Bonnet, 1980; Tucker ve Lewis, 1973); RMSEA ve SRMR değeri için ise alt limitin 0 üst limitin 0.08 olması gerektiği raporlanmaktadır (Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008). Bulgular birlikte değerlendirildiğinde SYBEÖ'nün yedi faktörlü yapısının DFA ile doğrulandığı görülmektedir. Diğer bir deyişle, yedi faktörlü model, yapıyı mükemmel seviyede doğrular. Tablo 2'de, madde-test korelasyonları da incelenmiş en düşük korelasyon değeri 0.687, en yüksek korelasyon 0.825 bulunmuştur. Her maddenin genel ölçekle anlamlı ve pozitif bir ilişkisi vardı ($p < 0.001$). Madde toplam korelasyonları için kabul edilebilir değer 0.20 civarındadır (Kalaycı, 2010). Elde edilen bu katsayılar tüm maddelerin ayırıcılığına ilişkin geçerlik katsayıları olup maddelerin hem buldukları boyutlar ile hem de tüm ölçek ile tutarlılığını göstermektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi aşamasında öncelikle sporun yaşam becerilerine etkisi ve çoklu zekâ ölçeklerinin araştırma yapılan örnekleme geçerliği ve güvenilirliği incelenmiştir. Ölçeklerin geçerlik çalışması için öncelikle faktör analizinin varsayımları incelenmiş ardından SYBEÖ ve ÇZÖ'nün yapısal doğruluğu doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini test etmek için çarpıklık basıklık katsayısı ve histogram grafikleri değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağıldığı tespit edildikten sonra grup karşılaştırmalarında t testi (Independent Sample t Test), kullanılmıştır. Çoklu Zekânın sosyal yaşam becerileri üzerindeki yordayıcılığı regresyon analizi ile incelenmiştir. Regresyon analizinin öncesinde veri seti regresyonun varsayımları olan uç değer, normallik, çoklu bağlantılılık ve otokorelasyon açısından test edilmiştir. Fark analizleri, korelasyon ve regresyon analizleri SPSS 20.0, DFA Mplus 8.5 ile yapılmıştır. Tüm çalışmada istatistiksel anlamlılık düzeyi 0.01 ve 0.05 dikkate alınarak raporlanmıştır.

Bulgular

Tablo 3

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeği ve Alt Boyutlarındaki Anlamlı Farklılığa İlişkin t Testi Sonuçları

Faktör	Cinsiyet	N	Ort.	Ss.	t	p
Zaman Yönetimi	Kadın	200	14.35	3.9	-4.012	0.000**
	Erkek	338	15.66	3.3		
İletişim	Kadın	200	15.48	4.2	-2.182	0.030*
	Erkek	338	16.24	3.3		
Liderlik	Kadın	200	19.29	5.0	-3.339	0.001**
	Erkek	338	20.66	3.9		

Takım Çalışması	Kadın	200	23.63	6.1	-2.598	0.010*
	Erkek	338	24.92	4.5		
Sosyal Beceri	Kadın	200	15.38	4.5	-3.748	0.000**
	Erkek	338	16.72	3.0		
Duygusal Beceri	Kadın	200	15.14	4.1	-3.574	0.000**
	Erkek	338	16.34	3.1		
Amaç Belirleme	Kadın	200	15.66	4.0	-2.961	0.003**
	Erkek	338	16.62	3.0		
SYBE	Kadın	200	118.93	28.7	-3.571	0.000**
	Erkek	338	127.15	20.1		

**p<.01, *p<.05

Tablo 3 incelendiğinde; erkek öğrencilerin zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal ve duygusal beceri ve amaç belirleme alt boyutlarına ilişkin puan ortalamalarının kadın öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre sporun erkek öğrencilerin yaşam becerilerine etkilerinin kadın öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 4

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Çoklu Zekâ Ölçeği ve Alt Boyutlarındaki Anlamlı Farklılığa İlişkin t Testi Sonuçları

Faktör	Cinsiyet	N	Ort.	Ss.	t	p
Bedensel	Kadın	200	19,45	5,2	-4.169	0.000**
	Erkek	338	21,12	4,0		
Varoluşçu	Kadın	200	21,20	5,0	-0.748	0.455
	Erkek	338	21,51	4,4		
Kişilerarası	Kadın	200	20,24	5,7	-3.285	0.001**
	Erkek	338	21,65	4,2		
İçsel	Kadın	200	22,91	4,4	-1.091	0.276
	Erkek	338	23,28	3,5		
Mantıksal	Kadın	200	22,79	4,5	-0.590	0.555
	Erkek	338	23,01	3,9		
Müziksel	Kadın	200	19,37	5,6	0.524	0.601
	Erkek	338	19,13	4,9		
Doğacı	Kadın	200	21,52	4,6	-0.002	0.999
	Erkek	338	21,52	4,2		
Sözel	Kadın	200	16,45	4,7	2.058	0.040*
	Erkek	338	15,43	6,0		
Görsel	Kadın	200	20,26	4,7	1.392	0.165
	Erkek	338	19,68	4,6		
Çoklu Zekâ	Kadın	200	184,19	34,6	-0.772	0.441
	Erkek	338	186,33	28,8		

**p<.01, *p<.05

Tablo 4'te erkek öğrencilerin bedensel ve kişiler arası zekâ puan ortalamalarının kadın öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Sözel zekâ düzeyinde ise kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek puan ortalamasına sahip oldukları görülmektedir. Ancak çoklu zekâ ölçeğinden alınan toplam

puanlar kıyaslandığında erkek öğrencilerin puan ortalamalarının kadın öğrencilerden yüksek olduğu fakat bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 5

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeği ve Alt Boyutlarındaki Anlamlı Farklılığa İlişkin t Testi Sonuçları

Faktör	Spor Yapma	N	Ort.	Ss.	t	p
Zaman Yönetimi	Evet	432	15.85	3.2	9.661	0.000**
	Hayır	106	12.42	3.5		
İletişim	Evet	432	16.56	3.3	6.821	0.000**
	Hayır	106	13.51	4.3		
Liderlik	Evet	432	20.72	4.0	5.540	0.000**
	Hayır	106	17.83	5.0		
Takım Çalışması	Evet	432	25.08	4.5	4.831	0.000**
	Hayır	106	21.81	6.6		
Sosyal Beceri	Evet	432	16.90	3.2	7.953	0.000**
	Hayır	106	13.45	4.2		
Duygusal Beceri	Evet	432	16.43	3.2	6.056	0.000**
	Hayır	106	13.74	4.3		
Amaç Belirleme	Evet	432	16.88	3.0	7.657	0.000**
	Hayır	106	13.75	3.9		
SYBE	Evet	432	128.41	20.7	7.530	0.000**
	Hayır	106	106.51	28.1		

**p<.01

Tablo 5'te spor yapan öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etki ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde spor yapan öğrencilerin SYBE'yi zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal ve duygusal beceri ve amaç belirleme alt boyutlarına ilişkin puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu da görülmektedir. Buna göre sporun spor yapan öğrencilerin yaşam becerilerine etkileri spor yapmayan öğrencilerden fazla olmuştur.

Tablo 6

Öğrencilerin Spor Yapma Değişkenine Göre Çoklu Zekâ Ölçeği ve Alt Boyutlarındaki Anlamlı Farklılığa İlişkin t Testi Sonuçları

Faktör	Spor yapıyorum	N	Ort.	Ss.	t	p
Bedensel	Evet	432	21.11	4.1	5.431	0.000**
	Hayır	106	18.02	5.5		
Varoluşçu	Evet	432	21.90	4.3	4.640	0.000**
	Hayır	106	19.34	5.3		
Kişilerarası	Evet	432	21.63	4.6	4.531	0.000**
	Hayır	106	19.09	5.3		
İçsel	Evet	432	23.54	3.4	3.829	0.000**
	Hayır	106	21.55	5.1		
Mantıksal	Evet	432	23.47	3.6	5.243	0.000**
	Hayır	106	20.70	5.1		

Müziksel	Evet	432	19.64	5.0	3.671	0.000**
	Hayır	106	17.51	5.4		
Doğacı	Evet	432	21.77	4.1	2.333	0.021*
	Hayır	106	20.51	5.2		
Sözel	Evet	432	16.19	5.6	3.481	0.001**
	Hayır	106	14.25	5.0		
Görsel	Evet	432	20.17	4.3	2.254	0.026*
	Hayır	106	18.79	5.9		
Çoklu Zekâ	Evet	432	189.41	27.5	4.899	0.000**
	Hayır	106	169.75	39.0		

**p<.01, *p<.05

Tablo 6’da spor yapan öğrencilerin çoklu zekâ puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Benzer şekilde spor yapan öğrencilerin çoklu zekâyı yordayan bedensel, varoluşçu, kişilerarası, içsel, mantıksal, müziksel, doğacı, sözel ve görsel değişkenlerine ilişkin puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu da görülmektedir. Buna göre spor yapan öğrencilerin çoklu zekâ puanlarına olumlu etkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo 7

Sporun Yaşam Becerilerine Etkileri İle Çoklu Zekâ Alanları Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Testi Sonuçları

	Zaman Yönetimi	İletişim	Liderlik	Takım Çalışması	Sosyal Beceri	Duygusal Beceri	Amaç Belirleme	SYBE
Bedensel	0.495**	0.463**	0.482**	0.511**	0.572**	0.486**	0.483**	0.572**
Varoluşçu	0.436**	0.432**	0.479**	0.543**	0.485**	0.516**	0.529**	0.562**
Kişilerarası	0.537**	0.505**	0.563**	0.619**	0.615**	0.510**	0.498**	0.635**
İçsel	0.309**	0.414**	0.429**	0.512**	0.414**	0.407**	0.401**	0.480**
Mantıksal	0.464**	0.464**	0.530**	0.555**	0.493**	0.420**	0.516**	0.568**
Müziksel	0.323**	0.320**	0.306**	0.347**	0.338**	0.326**	0.380**	0.382**
Doğacı	0.271**	0.324**	0.332**	0.347**	0.395**	0.314**	0.408**	0.391**
Sözel	0.320**	0.279**	0.198**	0.197**	0.236**	0.253**	0.334**	0.290**
Görsel	0.305**	0.353**	0.366**	0.442**	0.394**	0.316**	0.377**	0.423**
ÇOKLU ZEKÂ	0.515**	0.525**	0.540**	0.596**	0.581**	0.524**	0.581**	0.634**

**p<0.01

Tablo 7 incelendiğinde çoklu zekâ alanları ile SYBE boyutları arasında pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı ilişkilerin olduğu gözlenmektedir. Sadece zaman yönetimi ile doğacı zekâ=0.271, p<0.05 ve sözel zekâ ile liderlik r=0.198, p<0.05 arasında düşük düzeyde bir ilişki söz konusudur. Çoklu zekâ alanları ile SYBE arasındaki korelasyon incelendiğinde bedensel r=0.572, p<0.05, varoluşçu r=0.562, p<0.05, kişilerarası r=0.635, p<0.05, mantıksal r=0.568, p<0.05 ve içsel r=0.480, p<0.05 zekâ puanları ile SYBE puanları arasındaki ilişkinin orta ve üstünde olduğu görülmektedir. Öte yandan SYBE ile çoklu zekânın boyutları arasındaki en düşük ilişkiler sözel

$r=0.290$, $p<0.05$, müziksel $r=0.382$, $p<0.05$ ve doğacı $r=0.391$, $p<0.05$ zekâ puanı arasında bulunmuştur. Çoklu zekâ ve SYBE arasında ise pozitif yönde yükseğe yakın düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmektedir $r=0.634$, $p<0.05$.

Tablo 8

Çoklu Zekâ Alanlarının Sporun Yaşam Becerileri Üzerine Etkisine İlişkin Regresyon Analizi

Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit	33.127	4.606		7.192	0.000
Bedensel	1.289	0.224	0.245	5.758	0.000
Varoluşçu	0.933	0.247	0.180	3.777	0.000
Kişilerarası	1.412	0.233	0.287	6.059	0.000
Mantıksal	1.212	0.252	0.207	4.817	0.000
Doğacı	-0.606	0.232	-0.110	-2.615	0.009

Bağımlı Değişken: SYBE
 $R=0.706$ $R^2=0.498$ Düzeltilmiş (Adj) $R^2=0.494$ $F(5.532)=105.690$ $p=0.000$

Tablo 8 incelendiğinde çoklu zekâ alanlarının sporun yaşam becerilerine etkisini yordamasına ilişkin kurulan çoklu regresyon modelinin bir bütün olarak anlamlı olduğu görülmektedir; $F(5.532)=105.690$ $p<0.05$. Bedensel, varoluşçu, kişilerarası, mantıksal ve doğacı zekâ puanı, birlikte sporun yaşam becerilerine etkisinin %50'sini açıklamaktadır ($R^2=0.498$). Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre yordayıcı değişkenlerin SYBE üzerindeki görece önem sırasının kişilerarası zekâ, bedensel zekâ, mantıksal zekâ, varoluşçu zekâ ve doğacı zekâ olduğu görülmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde bu değişkenlerin her birinin SYBE üzerinde anlamlı birer yordayıcı oldukları görülmektedir ($p<0.01$).

Tablo 9

Çoklu Zekâ Ölçeğinin Sporun Yaşam Becerileri Üzerine Etkisine İlişkin Regresyon Analizi

Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit	33.453	4.838		6.915	0.000
Çoklu_Zekâ	0.489	0.026	0.634	18.997	0.000

Bağımlı Değişken: SYBE
 $R=0.634$ $R^2=0.402$ Düzeltilmiş (Adj) $R^2=0.401$ $F(1.536)=360.903$ $p=0.000$

Tablo 9'da çoklu zekâ toplam puanının SYBE üzerindeki yordayıcılığı incelenmiştir. Çoklu Zekâ puanının sporun yaşam becerilerine etkisini yordayan basit doğrusal regresyon modeli anlamlı olduğu görülmektedir $F(1.536)=360.903$ $p<0.05$. Çoklu zekâ puanı sporun yaşam becerilerine etkisinin %40'ını açıklamaktadır ($r^2=0.402$). Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonucu çoklu zekânın SYBE'nin anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermektedir ($p<0.01$).

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma da lise öğrencilerinin çoklu zekâ alanları ile sporda yaşam becerileri arasındaki ilişkinin incelenerek, çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmadan elde edilen veriler sonucunda sporun yaşam becerilerine etkilerini yordayan zaman yönetimi, iletişim, liderlik, takım çalışması, sosyal ve duygusal beceri ve amaç belirleme değişkenlerine ilişkin puan ortalamalarının kadın öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Literatür incelendiğinde çalışmamızla paralellik gösteren araştırmalar mevcuttur. Varol vd. (2017) Bartın Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin spora yönelik tutumlarının belirlenmesine yönelik araştırmalarında erkek öğrencilerin spora ilgi duyma, sporla yaşama ve aktif spor yapma düzeyleri, kız öğrencilere oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kangalgil vd. (2006) tarafından yapılan çalışmada lise öğrencilerinin, beden eğitimi ve spora yönelik tutum puanları ortalamaları yüksek olmakla beraber erkek öğrencilerin tutum puanlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Mevcut araştırmada erkek öğrencilerin sporda yaşam becerileri puan ortalamalarının kadın öğrencilerden yüksek olmasının nedeni çalışma grubundaki liselerin spor tesisleri açısından yetersiz olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Öğrencilerin spor yapma değişkeni ile sporda yaşam becerileri arasında anlamlı ilişkinin incelendiği analiz sonucunda spor yapan öğrencilerin sporun yaşam becerilerine etki puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Buğan (1999) tarafından yapılan çalışmada, spor faaliyetleri ile ilgilenen gençlerin sosyal becerilerinin, takım çalışmalarına yatkınlıklarının, liderlik vasıflarının, karar verme ve zaman yönetilme becerilerinin geliştiği sonucuna ulaşılmıştır. Ryan ve Dzewaltowski (2002) çalışmalarında, spor yapan gençlerde özgüvenlerinin arttığı, sorunlara daha kolay çözüm bulabildikleri ve daha sosyal oldukları tespit edilmiştir. Girmen (2012) Eskişehir folklorunda geleneksel çocuk oyunlarının, öğrencilerin yaşam becerilerine olan etkisini araştırdığı çalışmada iletişim, karar verme, iş birliği ve takım olma, eğlenme, problem çözme, öz yönetim, duygu yönetimi geleneksel çocuk oyunları ile birlikte geliştirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç sporcu öğrencilerin deneyimlerinin gençlerin kişisel becerileri üzerinde olumlu etki yaratmasından kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmada çoklu zekâ ölçeği cinsiyet değişkeni bakımından incelendiğinde; ölçekten elde edilen toplam puana göre kadın öğrenciler ve erkek öğrenciler arasında istatistiki olarak önemli bir fark bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde; İzci vd. (2007) öğrencilerin cinsiyet değişkeni bakımından zekâ türleri arasında istatistiksel olarak önemli fark olmadığı bildirilmiştir. Bunun yanında Yenilmez ve Çalışkan (2011) tarafından yapılan bir araştırmada, kadın öğrencilerin, çoklu

zekâ alanlarından sözel-dilsel zekâ, görsel uzamsal zekâ ve müziksel-ritmik zekâ puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Öğrencilerin çoklu zekâ özelliklerinin spor yapma durumuna göre nasıl değiştiğine ilişkin bulgular incelendiğinde; spor yapan öğrencilerin çoklu zekâ puan ortalamalarının spor yapmayan öğrencilere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmamıza paralel olarak Tekin ve Taşğın (2008) ortaöğretimdeki spor yapan ve yapmayan öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasındaki ilişkiyi inceledikleri bir çalışmada, spor yapan öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasındaki ilişki sonuçlarına göre; yaratıcılık düzeyleri ile sözel dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, görsel uzamsal, bedensel kinestetik zekâ, müziksel ve ritmik zekâ, sosyal zekâ, içsel zekâ, doğacı zekâ alanları arasında istatistiki olarak olumlu yönde önemli bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Ermiş (2012) aktif spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarını karşılaştırdığı çalışmada, spor yapan kadın ve erkek öğrenciler arasında sözel zekâ, mantıksal zekâ, bedensel zekâ, içsel zekâ ve doğacı zekâ bakımından önemli bir fark olmadığını ancak görsel zekâ, müziksel zekâ, sosyal zekâ bakımından istatistiki olarak önemli farklar olduğunu bildirmiştir. Bayrak vd. (2005) yaptığı çalışmada spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerde sözel zekâ alanları bakımından istatistiksel olarak önemli bir fark olduğunu belirtmişlerdir. Ermiş vd. (2018) erişkinlik aşamasındaki öğrencilerde spor ve çoklu zekâ ilişkisinin incelendiği bir çalışmada, spor yapma durumlarına göre; sözel zekâ, mantıksal zekâ, görsel zekâ, müziksel zekâ, bedensel zekâ, sosyal zekâ, içsel ve doğacı zekâ alanlarının tümünde istatistiki olarak önemli farklar bulunmuştur ve spor yapan öğrencilerin çoklu zekâ puanlarının olumlu yönde olduğunu vurgulamışlardır. Yılmaz ve Fer (2003) yaptığı çalışmada ise çoklu zekâ kuramına göre seçilen etkinliklerde öğrencilerin daha ilgili ve akademik alanda daha başarılı olduklarını tespit edilmiştir. Güllü ve Tekin (2009) spor lisesi öğrencilerine yaptığı çalışmada zekâ alanları sıralamalarını bedensel zekâ, sosyal zekâ, içsel zekâ, sözel zekâ, doğacı zekâ, mantıksal zekâ, görsel ve müziksel zekâ olarak belirlenmiştir.

Sonuç olarak, öğrencilerin sporun yaşam biçimlerine etkileri ile çoklu zekâ alanları arasında pozitif yönde yükseğe yakın düzeyde bir ilişkinin olduğu ve çoklu zekânın SYBE'nin anlamlı bir yordayıcısı olduğuna ulaşılmıştır. Mevcut araştırmanın lise öğrencilerinin çoklu zekâ ve yaşam becerileri üzerinde yapılan araştırmalar arasında öncülerden biri olma özelliği taşıdığı ve bu bakımdan geleceğimizin yetişkinleri olacak olan lise öğrencilerinin zekâ boyutlarının belirlenmesi ve öğrencilerin gereksinimlerine göre birey odaklı eğitim programlarının planlaması açısından önemli olacağı düşünülmektedir. Bu araştırma yalnızca Yozgat'ta bulunan MEB'e bağlı resmi liselerde öğrenim gören öğrencilerle sınırlandırılmıştır. Yeni çalışmalarda diğer öğretim basamaklarını da içine alan daha büyük bir örneklem grubuyla boylamsal araştırmalar ortaya konulabilir.

Kaynaklar

- Akkuş, B.Ç. (2019). İlkokul 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin saldırganlık, duygusal zekâ ve doğum sıraları arasındaki ilişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Kayseri.
- Armstrong, T. (2003). *The multiple intelligences of reading and writing: Making the words come alive*. ASCD.
- Ayaydın, A. (2009). Eğitimde çoklu zekâ yansımaları ve görsel sanatlar. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, (13), 52-62.
- Babacan, T., ve Dilci, T. (2012). Çoklu Zekâ Ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışmaları. *Education Sciences*, 7(3), 969-982.
- Bayrak, Ç., Çeliksoy, M. A., ve Çeliksoy, S. (2005). Beden eğitimi ve spor yüksekokullarındaki öğrencilerin çoklu zekâ kuramına ilişkin zekâ profilleri ve uygulanan yetenek giriş sınavları ile ilişkisi, 10-11 Haziran, Bursa: 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri.
- Bentler, P. M., ve Bonett, D. G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological bulletin*, 88(3), 588.
- Buğan, M. G. (1999). Yetişkin zihin engelli kadınların günlük yaşam becerilerini gerçekleştirme durumlarının belirlenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eskişehir.
- Cronin, L. D., ve Allen, J. (2017). Development and initial validation of the Life Skills Scale for Sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 28, 105-119.
- Çirakoğlu, M., ve Saracaloğlu, A. S. (2009). İlköğretimin birinci kademesinde çoklu zekâ kuramı uygulamalarının erişiyeye etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 425-449.
- Düz, S., ve Açak, M. (2018). Sporun yaşam becerilerine etkisi ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 5(9), 74-86.
- Ermiş, E. (2012). Aktif spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre çoklu zekâlarını karşılaştırılması. Yayınlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Samsun.
- Ermiş, E., Ermiş, A., ve İmamoğlu, O. (2018). Erişkinlik aşamasında öğrencilerde spor ve çoklu zekâ ilişkisi. *Electronic Turkish Studies*, 13(18).
- Gardner, H. (2010). Çoklu zekâ kuramı zihin çerçeveleri. (2. Baskı). (Ebru Kılıç Çev.). İstanbul: Alfa Yayınevi.
- Gardner, H. E. (2000). *Intelligence reframed: Multiple intelligences for the 21st century*. Hachette UK.
- Gardner, H., (1999). *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences For The 21th Century*. New York: Basic Books.
- Girmen, P. (2012). Eskişehir folklorunda çocuk oyunları ve bu oyunların yaşam becerisi kazandırmadaki rolü. *Milli Folklor*, 24(95).
- Güllü, M., ve Tekin, M. (2009). Spor lisesi öğrencileri ile genel lise öğrencilerinin çoklu zekâ alanlarının karşılaştırılması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 247-258.
- Gürel, E., ve Tat, M. (2010). Çoklu Zekâ Kuramı: Tekli zekâ anlayışından çoklu zekâ yaklaşımına. *Journal of International Social Research*, 3(11).
- Hair Jr, J. F., Sarstedt, M., Hopkins, L., ve Kuppelwieser, V. G. (2014). Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM): An emerging tool in business research. *European business review*.
- Hendricks, P. A. (1996). Targeting life skills model. Iowa State University Extension.
- Hooper, D., Coughlan, J., ve Mullen, M. (2008, September). Evaluating model fit: a synthesis of the structural equation modelling literature. In 7th European Conference on Research methodology for business and management studies (pp. 195-200).
- İzci, E., Kara, A., ve Dalaman, F. (2007). Dershane öğrencilerinin çoklu zekâ kuramı açısından. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21), 1-14.
- Jones, M. I., Dunn, J. G. H., Holt, N. L., Sullivan, P. J., ve Bloom, G. A. (2011). Exploring the '5Cs' of positive youth development in sport. *Journal of Sport Behavior*, 34(3), 250-267.
- Kalaycı, Ş. (2010). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri (Vol. 5). Ankara: Turkey: Asil Yayın Dağıtım.

- Kangalgil, M., Hüntük D., ve Demirhan, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 48- 57.
- Karasar, N. (2008). Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar-ilkeler-teknikler. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Köse, E. Ö. (2012). Öğretmenlerin kullandıkları öğretim yaklaşımları ile öğrencilerin çoklu zekâ türleri arasındaki uyum. *Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 37-44.
- Larson, R. W. (2000). Toward a psychology of positive youth development. *American psychologist*, 55(1), 170.
- McClellan, J. A., ve Conti, G. J. (2008). Identifying the multiple intelligences of your students. *Journal of Adult Education*, 37(1), 13-32.
- Öztürkmen, B. (2006). Ortaöğretim öğrencilerinin çoklu zekâ kuramına göre zekâ alanlarıyla öğrenme stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Gaziantep Örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Ü. Gaziantep.
- Ryan, G. J., ve Dzewaltowski, D. A. (2002). Comparing the relationships between different types of self-efficacy and physical activity in youth. *Health Education & Behavior*, 29(4), 491-504.
- Saban, A. (2005). Çoklu zekâ teorisi ve eğitim (5. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sarmusak, D. (2010, Mayıs). Sınıf öğretmenlerinin çoklu zekâ kuramı ile ilgili yanılgıları. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri.
- Stanford, P. (2003). Multiple intelligence for every classroom. *Intervention in school and clinic*, 39(2), 80-85.
- Şahin, İ., Ulusoy, Y., ve Turan, H. (2005). Çoklu zekâ, baskın beyin, yetenek ve kaygı değişkenleri için korelasyon çalışması. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde Sunulmuş Bildiri.
- Tekin, M. ve Taşgın, Ö. (2008). Orta öğretimde öğrenim gören spor yapan ve yapmayan öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zekâ alanları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 206-214.
- Tucker, L. R., ve Lewis, C. (1973). A reliability coefficient for maximum likelihood factor analysis. *Psychometrika*, 38(1), 1-10.
- Varol, R., Varol, S., ve Türkmen, M. (2017). Bartın üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin spora yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(2), 316-329.
- Yazıcı, N. A., Kalkavan, A., ve Özdilek, Ç. (2016). Üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spor öğretimi dersine ilişkin tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 4 (Special Issue 2), 404-411.
- Yenilmez K., ve Çalışkan S., (2011). Relation ship between multiple intelligences and creative thinking of secondary school students, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 48-63.
- Yılmaz, G. ve Fer, S. (2003). Çok yönlü zekâ alanlarına göre düzenlenen öğretim etkinliklerine ilişkin öğrencilerin görüşleri ve başarıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 235-245.

ⁱ Bu çalışma; "Lise Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Alanları ve Sporda Yaşam Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.